

Les "Veus" de les Terres de l'Ebre

Que ningú espere trobar en este article menció alguna a la radiodifusió tortosina. Amb este títol em refereixo a la premsa escrita que amb el nom de "La Veu" es va donar a esta regió de l'Ebre durant poc més d'un segle i concretament, en les quatre "veus" que durant el s. XX van publicar a les Terres de l'Ebre: *La Veu de Tortosa*, *La Veu de la Comarca*, *La Veu del Montsià* i *La Veu del Baix Ebre*. I per què he triat en este article estes quatre veus i no altres "Veus" que també es van publicar a les Terres de l'Ebre com la *Voz del Progreso*, *La Voz del Pueblo*, *La Voz del Explorador*, *La Voz Radical*, *La Voz de la Patria*?

La causa és perquè crec que estes publicacions tenen nexes d'unió rellevants i unes característiques comunes, com la catalanitat, la difusió de la cultura, i són un bon començament per a parlar de la premsa ebrenc. Un altre dia parlaré d'altres publicacions rellevants i d'altres "Veus" al territori.

Les primeres "Veus" que surten a principi de segle per tot Catalunya són homòlogues i parteixen del periòdic barceloní *La Veu de Catalunya*, (1899-1936) "La Veu" com se la coneixia popularment. Fundat per Enric Prat de la Ribera al gener de 1899, era el periòdic que representava a la Lliga Regionalista. Profundament catalanista, va promoure l'autonomia de Catalunya, la normalitat de l'ús públic de la llengua i l'escola catalana. S'ha considerat darrerament el diari més important editat en català de tota la història.

1.- 'La Veu de Tortosa'

La Veu de Tortosa serà el primer periòdic escrit íntegrament en català a les Terres de l'Ebre. Era de 4 pàgines de 435x285 mm a 4 columnes. Va ser fundada, dirigida i gairebé tota redactada per Francesc Mestre i Noè, fundador i president el 1924 de l'Associació de Premsa de Tortosa, qui va ser, des dels seus inicis, corresponsal a Tortosa del periòdic barceloní *La Veu de Catalunya*, òrgan de La Lliga, així com gran amic del seu director, Enric Prat de la Ribera.

La Veu de Tortosa, que comença la publicació el 1899 amb cinc números, continuà durant els anys 1900 i 1901 i desaparegué el 30 de novembre de 1902. Periòdic quinzenal d'ideari catòlic regionalista, primer periòdic tortosí escrit íntegrament en català. Tenia com a lema la cita de Dant Alighieri: "Vergonya eterna a aquells que despreciant son idioma, alaban lo dels altres".

Les Bases de Manresa aprovades per la Unió Catalanista el març de 1892 constitueixen el marc de referència de *La Veu de Tortosa* i Mestre i Noè, ja en el seu primer número, publica un llarg llistat d'adhesions de tortosins a les Bases.

En agost de 1902, aconsegueix, gràcies als seus escrits a *La Veu de Tortosa*, que l'ajuntament liberal tortosí, amb Josep Bau com a alcalde (pare de Joaquim Bau Nolla), publiqui un escut de la ciutat sense les palmes i la corona, ni el títol de *Fidelíssima et exemplaris*, la qual cosa va aixecar, com ell mateix diu, "una gran polseguera". En una societat on no està reconeguda la llibertat de premsa, Francesc Mestre i Noè és acusat de lesa pàtria, tot demanant-se l'acció de la justícia. Una de les raons de la seua desaparició el 1902 és esta.

Va sostindre fortes campanyes defensant la Unió Catalanista i la Lliga Regionalista.

Trenta anys més tard, poc després d'acabar la dictadura de Primo de Rivera, el 8 de juny de 1930, engega una segona etapa de *La Veu de Tortosa*. Era també de 4 pàgines de 410x635 mm a 4 columnes la primera plana i a 5 la resta. Lo seu director serà Secundino Sabater i va seguir en la defensa del regionalisme catalanista de Cambó. Esta "Veu", que segons paraules del mateix Mestre i Noè està fundada pels seus companys de causa, no tindrà gaire continuïtat.

2.- 'La Veu de la Comarca' (1903-1909)

La Veu de la Comarca és la publicació continuadora de *La Veu de Tortosa*. Pocs mesos després de la seua desaparició, un grup de catalanistes, entre ells, Joan Abril i Guanyabens, (arquitecte modernista municipal) que en farà de redactor en cap, continuaran l'objectiu catalanista amb la creació de *La Veu de la Comarca*, amb el lema "Pugna pro Pàtria", del qual Mestre i Noè en serà l'ànima inspiradora. Va ser fundada per Joan Homedes Buera. Aparegué a Tortosa entre els anys 1903-1909 amb un format a 4 pàgines de 370x520 mm, a 5 columnes. Amb un breu parèntesi entre l'agost de 1906 i el gener de 1907 que es va reprendre baix la direcció de Modesto Ferré. Era una publicació que seguia l'orientació de la Unió Catalanista. Un dels seus col·laboradors fou Mossèn Tomàs Bellpuig. Mestre i Noè també hi va col·laborar, però molt esporàdicament degut a problemes de salut i a l'esgotament que li va repre-

sentar portar *La Veu de Tortosa*.

En forma de fulletó i per entregues va entregar diverses publicacions referents a la història i la cultura ebrenc.

Va tindre una certa continuïtat en 1934 quan ressorgeix *La Veu Comarcal*. Com lo seu subtítol explica: "Portaveu de Lliga Catalana a les terres del Baix Ebre". Estava íntegrament escrit en català. Va acabar la seua publicació al començar la Guerra Civil (1936-1939).

3.- 'La Veu del Montsià' (1918)

En format 435x370 a 4 pàgines i 3 columnes. Los noucentistes catalanistes Joan Torner Balagué (cap de redacció), Vicent Garcia i els germans Beltran, creen, el 6 de gener de 1918 un nou periòdic: *La Veu del Montsià*, setmanari regionalista amb redacció i administració a la Ràpita. A esta població li deien des de Tortosa "La Meca" del catalanisme polític. Defensa l'ideari de Prat de la Ribera. Les seues pàgines estan plenes d'un focós catalanisme. Redactat completament en català fomenta l'idioma a través de les seues pàgines. Un exemple el ténim quan, en un dels seus números felicita l'Ajuntament rapitenc per ordenar cantar en català les hores als serenos. L'objectiu era, principalment, de campanya política en suport dels pobles de la comarca defensant la candidatura del diputat a Corts per Roquetes, Francesc Ripoll, que representava la Lliga. Les esmentades eleccions les perdran davant del liberal Manuel Kindelan i el 22 de setembre de 1918, després de tan sols 38 números, se dissoldrà. En este periòdic abunden els col·laboradors amb pseudònims com: "Lluís de Montsià" (Lluís Torner i Balaguer, germà del cap de redacció, Joan), "Pelegri", "Codonyol", etc.

4.- 'La Veu del Baix Ebre' (1957-2001)

Després de la Guerra Civil Espanyola, Tortosa i la seua comarca es va quedar sense cap publicació periòdica. Després de 15 anys en esta situació, va sortir el setmanari *Bajo Ebro* que va ser l'antecessor de *La Voz del Bajo Ebro* i que va tindre una duració efímera.

El setmanari tindrà alts i baixos, però aconseguirà mantindre's des de 1957 fins el 2001. 44 anys de

publicació.

El seu 1r format serà en 14 pàgines. 285x210 mm. A tres columnes. Preu 10 pessetes. Tiratge: 600 exemplars. Josep (Pepe) Tarragó i Salvadó en serà el seu primer director. Segons se diu en el número 1.000 del setmanari, va aparèixer gràcies a l'impuls d'11 tortosins. En lo primer número el 23 de juliol de 1957, lo director, que en va ser secretari i transcriptor d'articles de Francesc Mestre i Noè, publica en portada "Nuestros propósitos" amb el mateix títol que ho va fer Mestre en lo seu primer número de *La Veu de Tortosa*. Això ja ens indica que este setmanari tindrà la mateixa vocació de divulgació cultural ebrenc i que no renunciarà a la llengua catalana, tot i la dictadura, com se pot comprovar amb el vers de Joan de Cadup que figura en la p.3. També els logotips de la capçalera mos donen pistes: el llagu de les monedes tortosines a la O de Ebro.

El setmanari tortosí tindrà durant els primers anys (en plena i rabiosa dictadura franquista) la seua capçalera en castellà, *La Voz del Bajo Ebro* i les seues publicacions també seran majoritàriament en este idioma, però a mesura que la dictadura va afloixant, i sobretot des de la mort del dictador Franco el 1975, les publicacions comencen a ser majoritàriament en català fins que finalment, en 1982, i després d'una eterna burocràcia, lo seu director, Lluís Mestre i Rexach, net de Francesc Mestre Noè, aconsegueix catalanitzar la capçalera. Des de llavors se passa a dir: *La Veu del Baix Ebre*.

En fou l'impressor Salvador Blanch, qui també era redactor en cap i va portar la direcció tècnica des dels inicis fins a la seua mort el 1973. La direcció de Tarragó va ser curta, tan sols 5 números durant el juliol i agost de 1957, el substituï Joan Gamundi Sanz (1957-1966), lo que la va mantindre independent i abans de perdre l'autonomia va dimitir. El següent director és Vicent Sanmartí. Lo dirigirà poc més d'un any (1966-1967) fins que amb el director David Català Franquet (1967-1974) el setmanari agafa més estabilitat i força. Los articles que s'hi van publicar van enriquir molt lo setmanari, agafant cada vegada més força el català-tortosí. Després va vindre Francisco (Paco) Climent Ferré (1974-1976). Home de gran vocació i preparació però faltat de salut. La col·laboració en esta etapa va ser escassa, i es pot dir que va salvar els mobles amb més o menys dignitat. Fins que es va morir la seua muller lo que el va fer canviar de residència i dimitir de director del setmanari.

Núria Menasanch i Martí
biògrafa de Francesc Mestre i Noè
escriptora i psicòloga

En 1976, quan pren el control del setmanari Lluís Mestre i Rexach (1976-1983), rep un nou impuls amb el sistema d'impressió Òfset ja que el periòdic passa a imprimir-se a la impremta Dasso de Sant Carles de la Ràpita, que l'incorpora. Apareix un nou format: 400x280 mm, compaginat a 5 columnes, lo que abarateix els costos i la impressió es fa més senzilla i ràpida amb paper setinat d'alta qualitat, que permet incorporar fotografies i molta informació gràfica molt més fàcilment.

Joaquim (Ximo) Rambla Manzano és l'últim director de *La Veu del Baix Ebre* (1983-2001). Agafarà les regnes del setmanari en 1983 i proporcionarà el període més llarg com a director de la seua història, fins a la seua desaparició en 2001.

La capçalera va deixar d'existir l'última setmana de novembre del 2001, per a donar pas a *La Veu de l'Ebre*, fusió entre *La Veu del Baix Ebre* i *L'Ebre*, després d'haver-se publicat setmanalment durant 44 anys amb un total 2.264 números. En el seu darrer número s'indica: "Els lectors de *La Veu del Baix Ebre* rebran divendres 30 de novembre *La Veu de l'Ebre*. El 30 de novembre de 2001 apareix lo seu primer número amb una tirada especial de 7.000 exemplars. S'imprimeix a la rotativa del Grupo Z i és dirigit per Josep Maria Arasa.

Actualment el SETMANARI L'EBRE és lo mitjà de referència per a la vegueria de les Terres de l'Ebre, i té la seua seu a Tortosa. El 2022 va rebre el premi a la millor publicació no diària de Catalunya. El seu director és Òscar Mesequer i el consell editorial està format per Josep M. Arasa, Joaquim Rambla i Josep Lluís Villa.

1. MENASANCH MARTÍ, NÚRIA 'Biògrafa de Francesc Mestre i Noè. Cronista de Tortosa' Ed. Onada Edicions. Terres de l'Ebre. La barcel·la 25. Octubre 2016.
2. MENASANCH MARTÍ, NÚRIA. 'Francesc Mestre i Noè: L'estímul associatiu ebrenc (1886-1936)'. Onada Edicions. Terres de l'Ebre. La barcel·la 23. 2016.
3. Darrer número aparegut, corresponent al 162.
4. CABRERA CASTILLO, F I PALLÀS CATALUÀ, M. *Un segle de premsa tortosina* (1845-1938). 2015.
5. MILLAN, LL. Ràpita. Setembre 1999.
6. *La Voz del Bajo Ebro*, n. 1002 Tortosa (12/11/1976).
7. EDITORIAL. *La Veu del Baix Ebre*. N. 2.264, Tortosa (23/11/2001): p.3